

NAMANGAN DAVLAT
UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI, [2025-8]
ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427

10.00.00-FILOLOGIYA
journal.namdu.uz
PHILOLOGICAL

Istoda Rasulova

Samarqand davlat universiteti dotsenti
e-mail: istoda.87@gmail.com

KONTRASTIV TILSHUNOSLIKNING SHAKLLANISHI, TERMINOLOGIYASI VA ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDAGI O'RNI

Annotatsiya: Ushbu maqolada kontrastiv tilshunoslikning shakllanishi va rivojlanish bosqichlari, uning qiyosiy-tarixiy va tipologik yo'nalishlardan farqli jihatlari hamda zamonaviy tilshunoslikdagi ilmiy maqomi tahlil etiladi. Kontrastiv yondashuvning metodologik asoslari, nazariy va amaliy ahamiyati ko'rib chiqilib, uning lingvodidaktika, tarjima amaliyoti va ikki tilli lug'at tuzishdagi roli yoritiladi. Shuningdek, "kontrastiv", "qiyosiy" va "konfrontativ" atamalarining qo'llanishi borasidagi ilmiy qarashlar tahlil qilinib, kontrastiv tilshunoslikni mustaqil ilmiy yo'nalish sifatida ajratish zarurligi asoslab beriladi. Mualliflar fikricha, bu yo'nalishning amaliy xarakteri va milliy til xususiyatlarini aniqlashdagi ahamiyati uni tilshunoslikdagi eng samarali va dolzarb sohalaridan biriga aylantiradi.

Kalit so'zlar: kontrastiv tilshunoslik, qiyosiy-tarixiy tilshunoslik, konfrontativ tilshunoslik, lingvodidaktika, tarjima amaliyoti, ikki tilli lug'at, semantika, milliy o'ziga xoslik, til tizimi, sinxron tahlil.

Истода Расулова

доцент Самаркандского государственного университета

ФОРМИРОВАНИЕ КОНТРАСТИВНОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ, ЕГО ТЕРМИНОЛОГИЯ И МЕСТО В СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКЕ

Аннотация: В данной статье анализируются этапы формирования и развития контрастивного языкознания, его отличия от сравнительно-исторического и типологического направлений, а также его научный статус в современной лингвистике. Рассматриваются методологические основы контрастивного подхода, его теоретическое и практическое значение, а также роль в лингводидактике, переводческой практике и составлении двуязычных словарей. Кроме того, анализируются научные взгляды на использование терминов «контрастивный», «сравнительный» и «конфронтативный», обосновывается необходимость выделения контрастивного языкознания как самостоятельного научного направления. По мнению автора, прикладной характер этого направления и его значение в выявлении национальных особенностей языка делают его одной из наиболее эффективных и актуальных областей языкознания.

Ключевые слова: контрастивное языкознание, сравнительно-историческое языкознание, конфронтативная лингвистика, лингводидактика, переводческая практика, двуязычный словарь, семантика, национальная специфика, языковая система, синхронный анализ.

Istoda Rasulova

Associate Professor, Samarkand State University

THE FORMATION OF CONTRASTIVE LINGUISTICS, ITS TERMINOLOGY, AND ITS PLACE IN MODERN LINGUISTICS

Abstract: This article analyzes the stages of the formation and development of contrastive linguistics, its differences from comparative-historical and typological approaches, as well as its scientific status in modern linguistics. The methodological foundations of the contrastive approach, its theoretical and practical significance, and its role in linguodidactics, translation practice, and bilingual lexicography are examined. Furthermore, scholarly views on the use of the terms "contrastive," "comparative," and "confrontative" are discussed, and the necessity of distinguishing contrastive linguistics as an independent scientific discipline is substantiated. According to the author, the applied nature of this field and its importance in identifying the national specificities of language make it one of the most effective and relevant areas of linguistics.

Keywords: contrastive linguistics, comparative-historical linguistics, confrontative linguistics, linguodidactics, translation practice, bilingual dictionary, semantics, national specificity, language system, synchronic analysis.

Tilshunoslikda solishtirish va qiyoslash inson tafakkurining ajralmas xususiyati hamda bilish jarayonining universal asosi sifatida qaraladi. Har qanday ilmiy izlanishda, jumladan tilni o'rganishda ham taqqoslashsiz mazmun va mohiyatni anglash mumkin emas [1.43]. Shu bois, lingvistik tadqiqotlarda solishtirish usuli nafaqat alohida bir tilni, balki bir nechta tillarni qiyosiy o'rganishda ham keng qo'llaniladi. Bu yondashuvning har ikkisi ham ilmiy jihatdan bir xil ahamiyatga ega bo'lib, tilning tuzilishi, funksional xususiyatlari va mohiyatini yanada chuqurroq anglash imkonini yaratadi. Demak, taqqoslash umumlashtirishga olib keladigan zarur shart va ilmiy bilishning muhim omili sifatida qaraladi.

Tilshunoslikda solishtirish usuli metodologik hamda bilish nuqtayi nazaridan katta ahamiyat kasb etadi. A. Potebnya bu borada: «Tillarni taqqoslash g'oyasi – tarix uchun insoniyat tushunchasi qanchalik ulkan kashfiyot bo'lsa, shunchalik buyuk yangilikdir», – deb ta'kidlagan [2; 48]. Tilshunoslik taraqqiyoti davomida tillarni qiyosiy o'rganishga har doim katta e'tibor qaratilgan. Biroq dastlabki bosqichlarda, asosan, qiyosiy-tarixiy tadqiqotlar olib borilgan. Bunday tadqiqotlarning bosh maqsadi qarindosh tillar va ularning dialektlarini izchil solishtirish orqali pra-tilni qayta tiklash va ular orasidagi o'xshashliklarni turli darajalarda aniqlashdan iborat edi. Ushbu izlanishlarning natijalari, asosan, nazariy ahamiyat kasb etib, amaliy qo'llanish imkoniyatiga ega emas edi.

Struktural tilshunoslikning rivojlanishi bilan bir qatorda, tillararo tadqiqotlarga yangicha yondashuv zarurati yuzaga keldi. Bu yondashuv qarindosh bo'lmagan tillarni sinxron rejada qiyoslash imkonini berib, lingvodidaktika va tarjima amaliyoti uchun pragmatik ahamiyat kasb etardi. Natijada qarindosh bo'lmagan tillarni qiyosiy-o'rganishga asoslangan yangi yo'nalish – qiyosiy-solishtirma tilshunoslik, yoki hozirgi adabiyotlarda keng qo'llanayotgan atama bilan aytganda, kontrastiv tilshunoslik shakllandi [3; 141].

Kontrastiv tilshunoslikka qiziqishning ortib borishi faqatgina alohida tillarning nazariy muammolarini hal etishdagi ahamiyati bilan emas, balki uning amaliy jihatlar bilan uzviy bog'liq bo'lishi bilan ham izohlanadi. Chunki kontrastiv yondashuv til materialidagi umumiy xususiyatlarni aniqlash zarurati, tarjima nazariyasi va amaliyoti, ikki tilli lug'atlar tuzish hamda chet tillarini o'qitish kabi sohalar bilan chambarchas aloqador. Aynan zamonaviy davrda xorijiy tillarni o'qitish hajmining kengayishi tillarni kontrastiv o'rganish zaruratini yuzaga keltirdi. Shu sababli kontrastiv tilshunoslik nisbatan kechroq – globallashuv va madaniyatlararo muloqot davrida shakllangan fan sohasidir [4; 5, 5; 25, 1; 43].

Kontrastiv tilshunoslik o'tgan asrning 60-yillaridan boshlab rivojlana boshlagan bo'lsa, XX asrning so'nggi choragida mustaqil lingvistik yo'nalish sifatida shakllandi.

U fundamental nazariy tilshunoslik bilan amaliy tilshunoslik jihatlarini bog'lab turuvchi yorqin va samarali yo'nalishlardan biri hisoblanadi. D. Bolinjerning ta'kidlashicha, kontrastiv tilshunoslik nazariya va amaliyotning kesishgan nuqtasini tashkil etuvchi ilmiy maydondir [5; 19].

Kontrastiv tilshunoslik nisbatan yaqinda shakllangan tilshunoslik sohasi bo'lgani sababli, hozirgi kunda ham olimlar orasida uni alohida termin sifatida ajratish zarurati yuzasidan bahslar davom etmoqda. Zamonaviy tilshunoslikda kontrastiv tilshunoslik eng yosh yo'nalishlardan biri sifatida qaralib, uning asosiy tamoyillari umumlashtirilmogda.

Shuningdek, kontrastiv tilshunoslikning boshqa lingvistik tarmoqlar orasidagi o'rni va maqomi borasida ham muhokamalar davom etmoqda. Bugungi kunda “kontrastiv tilshunoslik” atamasi eng ko'p qo'llanayotgan bo'lsa-da, ayrim tadqiqotchilar asarlarida bu yo'nalish “qiyosiy tilshunoslik” yoki “konfrontativ tilshunoslik” deb ham yuritiladi.

“Qiyosiy tilshunoslik” termini qadimiy, jumladan mahalliy ilmiy an'analarga ham ega bo'lib, tillarni qiyosiy o'rganishni nazariy jihatdan anglashga oid dastlabki urinishlarga borib taqaladi [6; 48]. Biroq kontrastiv tilshunoslikning hozirgi bosqichida mazkur atama nisbatan kam qo'llanadi. Buning sababi, uning mazmunan aniq chegaralanmaganligi va ma'lum darajada noaniqlikka ega ekanligidir [7; 30].

“Konfrontativ tilshunoslik” atamasi “kontrastiv tilshunoslik” bilan bir davrda ilmiy muomalaga kirgan bo'lib, u Sharqiy Yevropa mamlakatlarida biroz kengroq tarqalgan. Ushbu atamaning muallifi L. Zabrokidir [6; 48]. “Kontrastiv tilshunoslik” va “konfrontativ tilshunoslik” atamalari hozirgacha sinonimik qo'llanib kelmoqda, biroq ayrim tilshunoslar ularni farqlash va ma'lum sohalarga birlashtirishga urinishlar qilgan [7; 40]. Masalan, konfrontativ tilshunoslik nazariy yo'nalish sifatida, kontrastiv tilshunoslik esa amaliy yo'nalish sifatida talqin qilinadi [6; 49]. Ba'zi olimlar esa konfrontativ tilshunoslikni tillar orasidagi o'xshashlik va farqlarni qiyosiy o'rganish, kontrastiv tilshunoslikni esa faqatgina farqlarni o'rganishga qaratilgan yo'nalish sifatida izohlaydilar.

Zamonaviy tilshunoslikda kontrastiv tilshunoslikni alohida termin sifatida ajratish zarurligini qo'llab-quvvatlovchilardan biri professor I.A. Sternindir. U kontrastiv tilshunoslikning o'ziga xos maqsadi borligini ta'kidlaydi, ya'ni tillarni o'rganishda asosiy vazifa – farqlarni aniqlashdir. Bundan tashqari, u tilni tadqiq etishda o'ziga xos metodlarga ega hamda chet tillarini o'qitish metodikasida muhim amaliy ahamiyat kasb etadi. I.A. Sterninning fikriga ko'ra, ana shu jihatlar kontrastiv tilshunoslikni zamonaviy tilshunoslikda mustaqil termin sifatida ajratish zarurligidan dalolat beradi.

I.A. Sterninning ta'kidlashicha, kontrastiv tilshunoslikda an'anaviy yondashuv tadqiqotchining ona tilini u uchun xorijiy bo'lgan til bilan qiyoslashdan iborat bo'lib, aynan shu narsa kontrastiv tilshunoslikning asosiy obyekti hisoblanadi [5; 23]. Kontrastiv tadqiqotlarda odatda ikki til tanlanadi: biri ona tili, ikkinchisi esa xorijiy til. Qaysi xorijiy til tanlanishi esa, ko'pincha, muayyan jamiyatning ma'lum bir tarixiy davrdagi ehtiyojlari bilan belgilanadi [6; 49]. Qiyoslanayotgan til juftligiga boshqa tillarni qo'shish ham mumkin, biroq bu amalda kam uchraydi.

Qiyoslash jarayonida tillardan biri fon til (asosiy til) vazifasini bajaradi, ya'ni kontrastiv tadqiqotning boshlang'ich nuqtasi bo'lib xizmat qiladi. Aynan shu tilning tizimi yordamida ikki til orasidagi o'xshashlik va farqlar ochib beriladi. Ko'pincha fon tili tadqiqotchining ona tili bo'ladi. Ikkinchi til esa – odatda o'rganilayotgan xorijiy til – maqsad til yoki qiyoslanayotgan til sifatida ishtirok etadi. A.V. Fedorovning fikricha, qiyoslash jarayonida nafaqat yaqin qarindosh tillar, balki uzoqroq genealogik qarindoshlikka ega tillar va hatto o'zaro umuman genetik aloqasi bo'lmagan tillar ham solishtirilishi mumkin [8; 16].

Shuni ta'kidlash lozimki, kontrastiv metodika tahlilni boshqa yo'nalishda ham amalga oshirish imkonini beradi. Ya'ni, kontrastiv usul yordamida xorijiy tilni ham o'rganish mumkin, bunda u tadqiqotchining ona tili bilan solishtirishda boshlang'ich nuqta sifatida olinadi. I.A. Sterninning fikricha, ikki xorijiy tilni ham kontrastiv tahlil obyekti sifatida olish mumkin: ulardan biri fon (asosiy) til sifatida belgilanadi, ikkinchisi esa qiyoslash tili vazifasini bajaradi. Bunday hollarda tadqiqot biryo'nalishli tarzda olib boriladi, ya'ni bir tilning alohida hodisasidan ikkinchi tilning o'xshash hodisalariga qarab boriladi. Shu jarayonda qiyoslash tili o'rganilayotgan tilning xususiyatlarini yoritib beruvchi "oyina", "fon" vazifasini bajaradi [5; 35].

Kontrastiv tilshunoslik asosiy til birliklarining mazmunini ifodalashning barcha mumkin bo'lgan variativ shakllarini qiyoslash tili doirasida o'rganadi [5; 262]. Uning asosiy vazifasi – tadqiq qilinaotgan til birliklarining semantika va funksional xususiyatlaridagi milliy o'ziga xoslikni qiyoslash tili fonida aniqlashdan iborat. Bir til birliklarining semantikasi boshqa til fonida tasvirlanganida, mazkur birliklarning milliy xususiyatlari ochib beriladi. Til birligining milliy semantik o'ziga xosligi deganda uning semantik komponentlari tarkibi jihatidan qiyoslash tilidagi mos birlikdan farqlanishi tushuniladi [5; 263].

Leksika va frazeologiyani kontrastiv tadqiq etish esa, birinchidan, chet tilini o'qitishda metodik jihatdan qulay bo'lgan tavsif yaratishga xizmat qiladi; ikkinchidan, yangi turdagi o'quv lug'atlarini tuzishga yo'l ochadi. Masalan, ma'lum bir millat vakillari uchun mo'ljallangan izohli lug'at, o'rganilayotgan tilning izohli-tarjima lug'ati va shu kabi boshqa turlarini yaratish imkonini beradi [5; 264].

Yuqorida ta'kidlanganidek, kontrastiv tilshunoslikning o'rganish obyekti qiyoslanayotgan tillar orasidagi o'xshashlik va farqlardir. Bunda boshqa qiyosiy yo'nalishlardan farqli ravishda farqlarga alohida ustuvorlik beriladi. Qaysi jihatlar qiyoslashga tortilishi kerakligi esa, odatda, amaliy vazifalar bilan belgilanadi. Chunki ikki tilning butun strukturaviy tizimini qamrab olgan qiyosiy tadqiqot juda murakkab va mehnat talab qiladi. Shu bois qiyoslash uchun fonetika, leksika, grammatika, uslubiyat, matn darajasi kabi til tizimining alohida qatlamlarini tanlash maqsadga muvofiqdir.

Keyingi bosqichda tanlangan til hodisalari o'rtasidagi formal hamda mazmuniy tomonlardan o'xshashlik va farqlar tahlil qilinadi. Ya'ni, bir tomondan, ularni muayyan tilning inventar tizimiga kiruvchi semantik va funksional imkoniyatlari bilan taqqoslash mumkin; ikkinchi tomondan, ayni semantiko-funksional mazmunning ikki tilda qanday formal shakllanishini qiyoslash mumkin. Bunday yondashuv shuni ko'rsatadiki, kontrastiv tilshunoslik doirasida til birliklarini tahlil qilishda til belgisining formadan yoki mazmundan kelib chiqib o'rganilishi o'z nazariy ahamiyatini saqlab qoladi [6; 49].

Kontrastiv tadqiqotning maqsadi til tizimlari orasidagi o'xshashlik va farqlarni aniqlash emas, balki bir til birligining semantika va funksional xususiyatlarini boshqa tilidagi mumkin bo'lgan mosliklari bilan qiyoslash orqali farqlarni ochib berishdan iboratdir. I.A. Sterninning fikricha, bu jarayonda eng asosiy narsa – aynan farqlarni aniqlashdir, o'xshashliklar esa "avtomatik tarzda" ko'rinadi.

Shunday qilib, yuqorida bayon etilgan mulohazalar kontrastiv tilshunoslikni zamonaviy tilshunoslikda mustaqil termin sifatida ajratish zarurligidan dalolat beradi.

Yuqorida keltirilgan xulosa professor I.P. Susov tomonidan ilgari surilgan bir qator dalillar bilan ham tasdiqlanadi [9]. Uning fikricha, kontrastiv tilshunoslikni to'laonli ravishda ko'p tillilikka asoslangan fanlar qatoriga kiritish mumkin. Bu qatorga qiyosiy-tarixiy, areal va tipologik tilshunoslik ham kiradi. Biroq kontrastiv tilshunoslik ushbu yo'nalishlardan bir qator belgilar bilan farqlanadi. Masalan, kontrastiv tilshunoslik tillar tasnifini yaratishni o'z oldiga maqsad qilib qo'ymaydi; uni, avvalo, qiyoslanayotgan tillarni bir-biridan farqlovchi jihatlar va ularning til o'rganishda interferensiya manbai bo'lish ehtimoli qiziqtiradi. Shuningdek, unda qiyoslanayotgan tillarning genetik qarindoshligi hal qiluvchi omil hisoblanmaydi, chunki kontrastiv metod istalgan tillarni tadqiq etish imkonini beradi va aniqlangan farqlarga tarixiy izoh berishga intilmaydi. Eng muhimi, kontrastiv tilshunoslik mutlaqo sinxron xarakterga ega yo'nalishdir [5; 22].

Kontrastiv tilshunoslikning asosiy farqlarini yanada aniqroq anglash uchun tillarni qiyosiy o'rganish bilan

shug'ullanuvchi boshqa lingvistik yo'nalishlar haqida qisqacha sharh berish maqsadga muvofiqdir. Chunki kontrastiv tilshunoslikdan tashqari ham qator fanlar tillarni solishtirishga katta e'tibor qaratadi. Jumladan:

1. **Qiyosiy-tarixiy tilshunoslik** XIX asrda shakllangan bo'lib, qiyoslashni ilmiy asosga qo'ydi. U genetik jihatdan qarindosh tillarni o'rganadi va nazariy yo'nalish sifatida tilshunoslikning muhim tarmog'ini tashkil etadi.

2. **Til tipologiyasi** qiyosiy-tarixiy tilshunoslik bilan deyarli bir davrda vujudga kelgan. U turli tillarni ularning strukturaviy o'xshashlik va farqlanishlariga qarab tasniflash bilan shug'ullanadi.

3. **Til tipologiyasi doirasida** keyinchalik **til universalialari nazariyasi** shakllandi. U asta-sekin mustaqil yo'nalishga aylandi. Bu nazariyaning asosiy maqsadi ko'plab tillarga xos bo'lgan umumiy xususiyatlarni aniqlash va keyinchalik har bir alohida til doirasida ularning etnomadaniy (ideoetnik) jihatlarini tadqiq qilishdir.

4. **Areal tilshunoslik** qarindosh bo'lmagan tillar orasidagi tasodifiy o'xshashliklarni tahlil qiladi. Bunday o'xshashliklar lingvistik emas, balki ekstralingvistik omillar, ya'ni tillararo uzoq muddatli va intensiv aloqalar tufayli yuzaga keladi. Masalan, balkan tillari o'rtasidagi o'xshashliklar.

5. **Kontakt tilshunosligi** esa tillar o'rtasida hozirgi vaqtda sodir bo'layotgan o'zaro ta'sirlarni o'rganadi. Bu, xususan, G'arbiy Yevropa mamlakatlarida siyosiy va iqtisodiy hayotdagi o'zgarishlar sabab yuzaga kelgan yevropa tillari o'rtasidagi o'zaro ta'sir jarayonlarini qamrab oladi [6; 48].

Ko'rinib turibdiki, yuqorida tilga olingan yo'nalishlar o'z oldiga qo'ygan maqsadlari, vazifalari va tadqiqot materiali jihatidan bir-biridan sezilarli darajada

farq qiladi. Shuni ham ta'kidlash kerakki, ular asosan nazariy yo'nalish sifatida shakllangan bo'lsa, kontrastiv tilshunoslik bunda ajralib turadi. Bugungi kunda tilshunoslikda kontrastiv tilshunoslikning yuqorida qayd etilgan fanlar orasidagi maqomi haqida yakdil fikr mavjud emas. Ko'plab tilshunoslar kontrastiv tilshunoslikni boshqa qiyosiy fanlar bilan bir qatorda komparativ tilshunoslik tarkibida ko'rishadi va shu orqali barcha tipologik yo'nalishlarni bog'lab turuvchi umumiy jihatlarni alohida ta'kidlaydilar. Shu bilan birga, kontrastiv tilshunoslikning deskriptiv va sinxron xarakterga egaligi ham qayd etiladi. Ba'zi olimlar kelajakda barcha qiyosiy yo'nalishlarning birlashib, yagona tilshunoslik sohasi sifatida shakllanishi mumkinligini ham bashorat qiladilar. Boshqa bir guruh tadqiqotchilar esa kontrastiv tilshunoslikni, avvalo, mustaqil fan sifatida baholaydilar. Ularning fikricha, kontrastiv tilshunoslikning maqsad va vazifalari boshqa tipologik yo'nalishlardan tubdan farq qiladi va, bizning nazarimizda, bunday yondashuv asosli hisoblanadi.

Bizning fikrimizcha, kontrastiv tilshunoslik faqat o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lgan mustaqil lingvistik fan sifatida e'tirof etilishi lozim. Eng avvalo, uni boshqa qiyosiy yo'nalishlardan ajratib turadigan narsa – uning amaliy xarakteridir. Ya'ni, kontrastiv tilshunoslik aniq amaliy maqsadlarga, xususan lingvodidaktik yo'nalishga qaratilgandir. Bu esa uni tillarni qiyosiy o'rganish bilan shug'ullanuvchi boshqa fanlardan tubdan farqlantiradi.

Shunday qilib, kontrastiv tilshunoslik o'zining aniq obyekti, predmeti, maqsadlari, vazifalari va tahlil usullariga ega bo'lgan shakllangan ilmiy soha sifatida namoyon bo'ladi. Shubhasiz, uning turli jihatlari yuzasidan muhokamalar bundan keyin ham davom etadi. Bunday ilmiy bahs-munozaralar esa, aslida, fanning zaif emas, balki hayotiy kuchga ega ekanidan dalolat beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Исабеков С.Е. О роли внутри- и межъязыкового сопоставления в лингвистике // Сравнительносопоставительное изучение языков и интерференция: Сб. научных трудов. Алма-Ата, 1989. С. 43–47
2. Потебня А. Мысль и язык. Харьков, 1982. 123 с.
3. Сафиуллин Д.Т. Из истории сопоставительного изучения немецкого и казахского языков // Сравнительносопоставительное изучение языков и интерференция: Сб. научных трудов. Алма-Ата, 1989. С. 141–149.
4. Федорчук Е.В. Межъязыковая омонимия и паронимия в близкородственных языках: На материале русского и украинского языков: дисс. ... канд. филол. наук. М., 2001. 256 с.
5. Стернин И.А. Контрастивная лингвистика. Проблемы теории и методики исследования. М.– АСТ: Восток-Запад, 2007. 208 с.
6. Григорьева Л.Н. Основные положения контрастивной лингвистики и ее внутренняя таксономия // Немецкая филология в Санкт-Петербургском университете: традиции и современность. СПб, 2001. С. 48–67.
7. Ярцева В.Н. Контрастивная грамматика. М., 1981. 111 с.
8. Федоров А.В. О задачах сопоставительного изучения языков // Немецко-русские языковые параллели. М., 1961. С. 16.
9. Сусов И.П. Введение в теоретическое языкознание // Balkan Rusistics: <http://www.russian.slavica.org/printout12.html>.
10. Хундаева Е.О. Бурятский эпос о Гэсэре: символы и традиции. Улан-Удэ, 2006. С. 42–97.
- Исабеков С.Е. О роли внутри- и межъязыкового сопоставления в лингвистике // Сравнительносопоставительное изучение языков и интерференция: Сб. научных трудов. Алма-Ата, 1989. С. 43–47